

Haapaveden kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma

Sisälllys

Johdanto	3
1 Opiskeluhoolto ja opetuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhooltosuunnitelma	3
2. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista	5
3. Yhteisöllinen opiskeluhoolto	11
3.1. Yleistä yhteisöllisestä opiskeluhoollosta	11
3.2. Kuntakohtainen opiskeluhoollon ohjausryhmä	11
3.3. Koulujen yhteisölliset opiskeluhooltoryhmät	12
3.4. Poissaolojen ennaltaehkäisy, seuranta ja poissaoloihin puuttuminen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa	14
3.5. Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen perusopetuksessa ja lukiossa	16
3.6. Yhteistyö ja käytänteet koulu- ja oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu- ja lukioyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa	16
4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)	17
4.1. Yleistä yksilökohtaisesta opiskeluhoollosta	17
4.2. Lapsen, oppilaan tai opiskelijan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin	17
4.3. Oppilaan/opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa	19
4.4. Yksilökohtainen moniammatillinen opiskeluhooltoryhmä	20
4.5. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen	21
4.6. Opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan/opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä perusopetuksessa tai lukiossa	23
4.7. Koulun kurinpitokeinot	24
5. Yhteistyön järjestäminen lasten, oppilaiden ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa/koulussa työskentelevien ja muiden lasten ja oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	24
6. Suunnitelma lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ja kriisisuunnitelma	27
7. Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen, seuraaminen ja siitä tiedottaminen	27

Johdanto

Opiskeluhuollosta säädetään lailla oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013). Lakia on muutettu vuoden 2023 alusta muutamien asetusten osalta kuntien opiskeluhuoltopalveluiden siirryttyä hyvinvointialueille. Haapaveden kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelma perustuu Esi-, ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin 2014, Lukion opetussuunnitelman perusteisiin 2019 sekä kansalliseen lapsistrategiaan.

Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä. Opiskeluhuoltosuunnitelma on laadittu yhteistyössä koulujen ja opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman valmistelussa.

Opetushallituksen esiopetusta koskevan määräyksen OPH-4607-2022 mukaisesti suunnitelmassa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta käsitettä lapsi ja oppilaitoksesta nimitystä esiopetus tai esiopetusyksikkö. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään ilmaisua opiskeluhuolto.

Opetushallituksen perusopetusta koskevan määräyksen OPH-4606-2022 mukaisesti suunnitelmassa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisua opiskeluhuolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lukiokoulutuksen osalta noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia käsitteitä opiskelija, opiskeluhuolto ja oppilaitos.

1. Opiskeluhuolto ja opetuksen järjestäjäkohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan lapsen, oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetus-, koulu- ja lukioyhteisössä. Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko yhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Tämän lisäksi lapsilla, oppilailla ja opiskelijoilla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. Monialainen yhteistyö on opiskeluhuollossa keskeistä. Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Perusopetus- ja lastensuojelulakien mukaan huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja siitä, että tämä suorittaa oppivelvollisuutensa. Esiopetuksen ja koulun tehtävä on tukea kotien kasvatustyötä ja vastata lasten ja oppilaiden kasvatuksesta ja opetuksesta esiopetus- ja kouluyhteisön jäsenenä. Oppilaan ja opiskelijan velvollisuus on osallistua opetukseen, suorittaa annetut tehtävät tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti. Lapsen, oppilaan ja opiskelijan on käytännöityttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden lasten, oppilaiden, opiskelijoiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Lapsille, oppilaille, opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. Lapsen, oppilaan, opiskelijan ja huoltajan osallisuus opiskeluhuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhuollosta tiedottaminen lisäävät opiskeluhuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhuollossa.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö kuuluu kaikille esiopetus-, koulu- ja lukioyhteisössä työskenteleville. Sitä toteutetaan yhteistyössä lapsen, oppilaan, opiskelijan ja huoltajan kanssa. Opiskeluhuollolla edistetään lapsen ja nuoren tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä sekä oppimista.

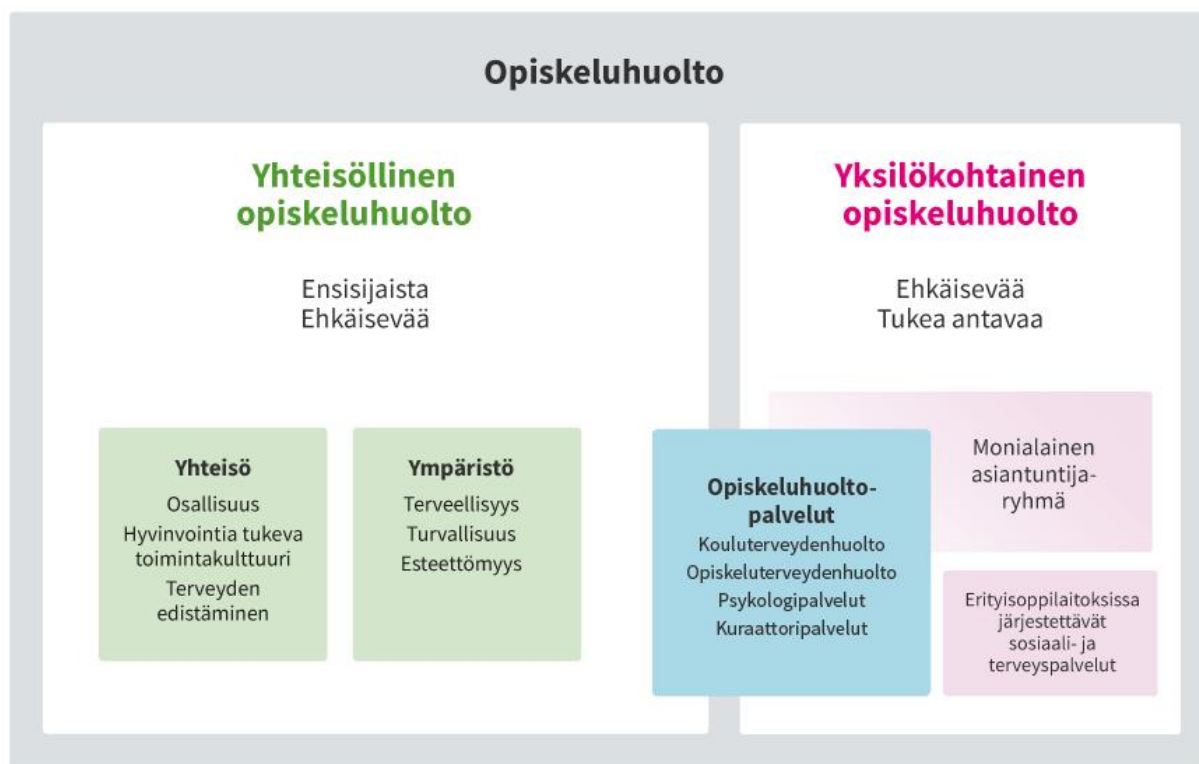
Opiskeluhuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen, oppilaaseen, opiskelijaan ja huoltajiin sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että lapsen, oppilaan, opiskelijan ja huoltajien näkemyksiä kuunnellaan. Esiopetuksen, koulun ja oppilaitoksen opiskeluhuoltotyöstä ja sen menettelytavoista tulee antaa tietoa lapselle, oppilaalle, opiskelijalle ja huoltajille.

Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. Opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Haapaveden opiskeluhoルトosuunnitelmaa ohjaavat oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä opetussuunnitelman perusteet. Se on osana Haapaveden kaupungin hyvinvointikertomusta. Lasten ja nuorten hyvinvointistrategia on suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Strategia hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Haapaveden opiskeluhoルトosuunnitelma on laadittu yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Huoltajilla on ollut mahdollisuus tutustua ja kommentoida opiskeluhoルトosuunnitelmaa ennen sen hyväksymistä. Opiskeluhoルトosuunnitelma hyväksytään kasvatus- ja koulutuslautakunnassa osana opetussuunnitelmaa.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoルトosuunnitelma tulee laatia Opetushallituksen määräyksien mukaisesti ja opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi kutakin koulutusmuotoa varten. Suunnitelma voidaan laatia myös kaikkien koulutusmuotojen yhteisenä suunnitelmana, kunhan siinä huomioidaan kunkin koulutusmuodon erityispiirteet. Haapavedellä koulutuksen järjestäjän opiskeluhoルトosuunnitelma on koulutusmuotojen yhteinen. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä, jona toimii kuntakohtainen perhekeskustöryhmä.

KUVA 1: Opiskeluhoollon kokonaisuus, THL

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikalliset esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat sekä yksikkökohtaiset oppilas- ja opiskeluhooltosuunnitelmat. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi sekä esiopetusyksiköittäin ja koulu- ja oppilaitoskohtaisesti tarkennettuja tietoja. Suunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa, mutta vähintään kerran neljässä vuodessa samalla, kun Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitetään. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma toimii osaltaan pohjana myös hyvinvointialueen alueelliselle opiskeluhooltosuunnitelmalle.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten esiopetuksen, koulujen ja lukion toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhooltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

2. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Esiopetuksen, koulujen ja oppilaitosten opiskeluhooltopalveluihin kuuluvat koulu- ja opiskeluterveydenhuolto (esiopetuksessa neuvolapalvelut) sekä kuraattori- ja psykologipalvelut.

Esiopetusikäisille lapsille ja heidän perheilleen tarjotaan tukea lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä perheen hyvinvointiin neuvolassa, varhaiskasvatuksessa ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Opiskeluhuollon kokonaistarvetta on arvioitu keräämällä esiopetusyksiköittäin, kouluittain ja oppilaitoksittain tiedot opiskeluhuollon kokonaistarpeesta. Arvioon sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa on huomioitu esimerkiksi esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyksiköiden määrä ja esiopetusyksiköiden, koulujen ja oppilaitosten lapsi-, oppilas- ja opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa on huomioitu lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, ryhmäkohtaista ja oppilaskohtaista tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotasaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa on hyödynnetty monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös lapsilta, oppilailta, opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Opiskeluhuollon kokonaistarve tarkoittaa neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalveluiden kokonaistarvetta yksiköittäin henkilötöyvuosina. Kokonaistarpeen arvioinnissa on huomioitu oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1146/2021) mitoitukset, THL:n terveydenhoitajien mitoitussuositukset sekä kouluterveyskyselyn tuloksia ja muita lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavia seurantatietoja. Kokonaistarpeen arviointi on toteutettu yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä esiopetus-, koulu- ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan 1.1.2022 alkaen yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 oppilasta/opiskelijaa ja 1.8.2023 alkaen yhtä psykologia kohden 780 oppilasta/opiskelijaa. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos (THL) suosittelee yhtä koko-aikaista terveydenhoitajaa 460 oppilasta/opiskelijaa kohden.

Haapaveden kaupungin oppilaiden käytettävissä ovat opiskeluhuollon palvelut, joihin kuuluvat koulupsykologin, koulukuraattorin sekä kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin palvelut. Opiskeluhuollon palveluista vastaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde. Palvelut järjestetään kaikissa esiopetuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitoksissa ensisijaisesti lähipalveluina. Opiskeluhuollon henkilöstö työskentelee tiiviissä yhteistyössä oppilaitosten henkilökunnan kanssa ja tukee aktiivisesti oppilaiden hyvinvointia ja oppimista.

Perheiden, koulujen ja varhaiskasvatuksen käytettävissä on Pohteen palveluohjausjärjestelmä, josta saa helposti tukea monenlaisiin opiskeluhooltoon liittyviin asioihin. Järjestelmä on lähtenyt hyvin käyntiin vuoden 2025 aikana.

Tällä hetkellä opiskeluhuollon resurssit suhteessa opiskelijamäärään ovat hyvät. Kouluterveydenhoitajan ja koulukuraattorin palvelut toteutuvat Haapavedellä THL:n laatimien mitoitusten mukaisesti. Koululääkärin tarkastukset ovat Haapavedellä toteutuneet vuosittain. Psykologipalvelujen tarjonta on myös tarpeeseen nähden kohtalainen, Haapavedellä toimii koulupsykologi osa-aikaisesti ja saatavilla on myös etäpsykologi palvelut. Oppilaille on järjestetty

mahdollisuus päästä opiskeluhoitopalveluiden piiriin lain määrittämien seitsemän työpäivän puitteissa.

Psykologin palvelut

Koulupsykologipalveluista vastaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde. Koulupsykologi toimii psykologityön asiantuntijana osana psykososiaalista opiskeluhoitoa. Koulupsykologityöhön kuuluvat myös tukea antavat terapeutit keskustelut sekä muut kuntouttavat ja toiminnalliset työmuodot nuorten kanssa. Esi- ja perusopetuksen oppilaiden käytettävissä on yksi hyvinvointialueen nimeämä psykologi, joka käy tällä hetkellä yhden päivän kuukaudessa ja palvelee myös muita kuin opiskeluhoitoasiakkaita. Lukion käytettävissä on etäpsykologi, jonka vastaanotot toteutetaan videovastaanottoina tai puhelinkeskusteluina.

Psykologien työ painottuu ennaltaehkäisyyn. Psykologit ovat mukana esiopetusyksiköiden, koulujen ja lukion yhteisöissä ja yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa. Psykologin tehtäviin kuuluvat lapsen, oppilaan ja opiskelijan psyykkisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen sekä näihin liittyvien pulmien selvittely. Asiakastilanteissa psykologi keskustelee lapsen, oppilaan, opiskelijan ja/tai huoltajien kanssa, konsultoi esiopetusyksikön, koulun ja oppilaitoksen ja muun opiskeluhoitoa henkilökuntaa ja tekee tarvittaessa psykologisia tutkimuksia. Asiakastyön ohella psykologin tehtäviin kuuluvat konsultaatiokeskustelujen käyminen esiopetusyksikön, koulun ja oppilaitoksen henkilökunnan ja ulkopuolisten tukiverkostojen kanssa.

Jos huoli lapsen, oppilaan tai opiskelijan asioista herää työntekijällä tai muulla sivullisella ammatillisessa tehtävässä olevalla (esim. lääkäri), hän keskustelee asiasta ensin lapsen, oppilaan, opiskelijan ja/tai huoltajien kanssa. Tämän jälkeen työntekijä ottaa yhteyden viipymättä psykologiin yhdessä lapsen, oppilaan tai opiskelijan kanssa. Jos tämä ei ole mahdollista, on lapselle, oppilaalle, opiskelijalle ja/tai huoltajalle annettava tieto yhteydenotosta psykologiin ja tarjottava mahdollisuus keskustella yhteydenoton syistä psykologin kanssa viimeistään seitsemän työpäivän kuluessa. Yhteydenoton perusteella psykologi arvioi, onko tarpeen järjestää lapselle, oppilaalle, opiskelijalle tai hänen huoltajilleen henkilökohtainen tapaaminen tai olla heihin yhteydessä puhelimitse. Koulun tai lukion työntekijällä tai muulla sivullisella ammatillisessa tehtävässä toimivalla on myös mahdollisuus konsultoida psykologia oppilaan ja opiskelijan asioista nimettömästi.

Lapsen, oppilaan, opiskelijan tai tämän huoltajien kanssa keskustellessaan psykologi arvioi, minkälaisesta tuesta oppilas tai opiskelija parhaiten hyötyisi. Tuki voi olla psykologin tukea, muiden opiskeluhoitoa palveluiden (kuraattori, terveydenhoitaja, lääkäri) tukea tai muita kaupungin tarjoamia lasten, nuorten ja perheiden palveluja (esim. perhetyö, perheneuvola, lastensuojelu, kolmannen sektorin toimijat). Tarvittaessa voidaan koota opiskeluhoitoa monialainen asiantuntijaryhmä, jossa yhdessä lapsen, oppilaan, opiskelijan ja/tai huoltajan kanssa pohditaan, millaista tukea lapsi, oppilas tai opiskelija tarvitsee ja miten tuki toteutetaan. Tapauskohtaisesti sovitaan, keitä ryhmään osallistuu. Lapsen, oppilas tai opiskelija saattaa myös tarvita psykologin tutkimusta; tutkimuksen tarpeen arvion tekee aina psykologi.

Kuraattorin palvelut

Koulukuraattoripalveluista vastaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde. Koulukuraattoripalvelut ovat oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jolla tarkoitetaan kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja

ohjausta, jolla edistetään yhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä oppilaiden perheiden ja muiden läheisten kanssa ja tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Kuraattorin työn tavoitteena on oppilaiden hyvinvoinnin, myönteisen kokonaiskehityksen ja koulunkäynnin tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen kouluyhteisössä sosiaalityön keinoin. Tavoitteellinen työskentely edellyttää jatkuvaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta vanhempien, opettajien ja muiden oppilaan psykososiaaliseen verkostoon kuuluvien kanssa.

Koko esi- ja perusopetuksen käytettävissä on kaksi kuraattoria eli 2 htv. Palvelut ovat käytettävissä jokaisena arkipäivänä. Lukion kuraattori on yhteinen Haapaveden toisen asteen oppilaitosten kanssa. Kuraattoriin voi olla yhteydessä kaikkina arkipäivinä. Lukiolla kuraattori on paikalla kerran viikossa.

Lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus keskustella henkilökohtaisesti koulukuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä esiopetus- ja koulupäivänä sen jälkeen, kun hän on tätä pyytänyt, kiireellisessä tilanteessa samana tai seuraavana päivänä. Yhteydenotto voi tulla myös lapsen, oppilaan tai opiskelijan huoltajalta tai muulta henkilöltä. Tällöin koulukuraattori arvioi henkilökohtaisen keskustelun järjestämisen kiireellisyyden, ellei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muuten tarpeetonta.

Jos yksikön työntekijä arvioi, että lapsi, oppilas tai opiskelija tarvitsee koulukuraattoripalveluja, on työntekijän otettava viipymättä yhteyttä koulukuraattoriin yhdessä lapsen, oppilaan tai opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Luottamuksellisen yhteistyön rakentamiseksi työntekijä keskustelee huolista lapsen, oppilaan tai opiskelijan ja huoltajan kanssa jo varhaisessa vaiheessa ja sopii tarvittaessa yhteydenotosta koulukuraattoriin.

Koulukuraattorin tapaamisissa kartoitetaan lapsen, oppilaan tai opiskelijan koulunkäyntiä, opiskelua ja oppimisympäristöä, oppilaan henkilökohtaista toimintakykyä, vointia ja jaksamista, perhe- ja kotitilannetta sekä kaverisuhteita, harrastuksia ja vapaa-ajan viettoa. Koulukuraattori toimii yhteistyössä lapsen, oppilaan tai opiskelijan huoltajien, opettajan sekä tarvittavien tahojen kanssa. Tarvittaessa koulukuraattori ohjaa oppilaan opiskeluhuollon tai koulun ulkopuolisten palveluiden tai lapsia ja nuoria tukevan toiminnan piiriin.

Terveydenhoitajan palvelut ja hammashuolto

Oppilaiden terveydenhuollosta vastaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 ja 17 pykälissä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.

Oppilaiden käytettävissä on kouluterveydenhoitaja, jonka toimipiste sijaitsee kunkin koulurakennuksen yhteydessä olevissa tiloissa. Kouluterveydenhoitaja toteuttaa terveystarkastukset joka vuosi kaikille opiskelijoille. Esioppilaiden terveydenhoitopalvelut hoituvat neuvolan kautta.

Lukion terveydenhoitaja on paikalla lukiolla kerran viikossa ja tarvittaessa useammin.

Hyvinvointialue Pohteen hammashuolto toteuttaa tarkistukset oppilaille joka toinen vuosi.

Neurolähtöterveydenhoitajaan voi ottaa yhteyttä terveyteen, hyvinvointiin, kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa, terveystottumuksiin liittyvissä asioissa kuten ravitsemus, uni, liikunta sekä rokotusasioissa.

Neurolähtöterveydenhoitaja tapaa lapset vuosittain terveystapaamisessa. Palvelut toimivat ajanvarauksella neuvolan tiloissa. Neurolähtöterveydenhuoltoon ei sisälly varsinaista sairaanhoitoa, vaan tarvittaessa otetaan yhteyttä omalle terveyskeskukseen.

Terveydenhoitaja on koulu- ja opiskeluyhteisön terveyden edistämisen asiantuntija ja vastaa hoitotyön asiantuntijana koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta. Lisäksi hän vastaa oppilaan ja opiskelijan hyvinvoinnin ja terveyden seuraamisesta, arvioinnista ja edistämisestä. Terveydenhoitaja tapaa oppilaat ja opiskelijat toimintaa ohjaavan THL:n laatiman asetuksen mukaisesti. Perusopetuksen laajoissa terveystarkastuksissa tarkastellaan kattavasti nuoren ja koko perheen hyvinvointia. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto osallistuu koulussa ja oppilaitoksessa esiintyvien vaarojen ja haittojen arviointiin ja yhteisten toimintastrategioiden valmisteluun koskien mm. tapaturmien ja päihteidenkäytön ehkäisyä sekä kriisi-, väkivalta- ja kiusaamistilanteita sekä muita erityistilanteita osana opiskeluhuollon suunnitelmaa. Terveydenhoitaja osallistuu koulujen ja lukion työolojen ja koulutyön terveellisuuden edistämisen seurantaan ja valvontaan oppilas- ja opiskelijanäkökulman kannalta.

Terveydenhoitaja osallistuu oppilaiden ja opiskelijoiden terveydenhoidon ja terveyden edistämisen asiantuntijana opetussuunnitelman valmisteluun sekä opiskeluhuollon toimintaan. Tavoitteena on oppilaan ja opiskelijan hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen seuraaminen, arviointi ja tukeminen sekä ongelmien varhainen havaitseminen yhdessä koulujen ja lukion henkilökunnan ja huoltajien kanssa.

Terveydenhoitaja seuraa oppilaiden kasvua ja kehitystä ja huolehtii seulontatutkimuksista. Hän vastaa kouluterveydenhuollon tiedottamisesta, oppilaiden terveystapaamisista, sekä oppilaskohtaisesta yhteistyöstä huoltajien ja opettajien kanssa. Hän ohjaa oppilaat ja opiskelijat tarvittaessa lääkärin tai muiden asiantuntijoiden jatkotutkimuksiin. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa toteutetaan lapsen ja nuoren kehitysasteen mukaista terveysneuvontaa ja -ohjausta. Tarvittaessa kouluterveydenhoitaja voi pyytää konsultaatiota terveydenhuollon eri yhteistyötahoilta, kuten fysioterapia, puheterapia, toimintaterapia, lääkäri, psykologi sekä mielenterveys- ja päihdepalveluista.

Terveysneuvontaa (yksilö- ja ryhmäneuvonta) toteutetaan suunnitelmallisesti huomioiden oppilaiden ja opiskelijoiden kehitykselliset tarpeet. Neuvonnassa painotetaan kansanterveyden kannalta keskeisiä tekijöitä: uni, lepo, päihteiden käyttö, hygienia, liikunta, suun terveys, painon hallinta, ravitsemus, seksuaalisuus, tartuntataudit ja rokotukset

Yksilö- ja ryhmäneuvonnassa kiinnitetään huomiota oman elämän hallintaan, ihmissuhteisiin, päätöksen- teko- ja ongelmanratkaisutaitojen, itsehoidon oppimiseen sekä voimavarojen ja suojaavien tekijöiden vahvistamiseen.

Lääkäriin palvelut

Koululääkäri tarkastaa perusopetuksen oppilaat osana laajoja terveystarkastuksia peruskoulun 1., 5. ja 8. luokalla. Koululääkäriin toimialueeseen kuuluvat oppilaan fyysiseen kasvuun ja kehitykseen, opiskeluun, koulunkäyntiin ja ammatinvalintaan liittyvät asiat sekä koko perheen terveyden ja hyvinvoinnin seuranta. Terveystarkastuksissa kartoitetaan myös oppilaan psykososiaalista tilannetta.

Tarvittaessa koululääkäriajan voi varata ehkäisyyn, mielenterveyteen ja päihdeongelmiin liittyvissä asioissa. Ajanvaraus tehdään terveydenhoitajan kautta. Pääsääntöisesti lääkärinhoitoa vaativat sairausasiat hoidetaan terveyskeskuksessa lääkärin vastaanotolla.

Lukiokoulutuksessa lääkäri tarkastaa opiskelijat ensimmäisenä opiskeluvuotena tarvittaessa.

Lääkäriin toimialueeseen kuuluvat opiskelijan fyysiseen kasvuun, kehitykseen ja opiskeluun liittyvät asiat. Terveystarkastuksissa kartoitetaan myös opiskelijan psykososiaalista tilannetta. Tarvittaessa lääkärinajan voi varata ehkäisyyn, mielenterveyteen ja päihdeongelmiin liittyvissä asioissa. Ajanvaraus tehdään terveydenhoitajan kautta. Pääsääntöisesti lääkärinhoitoa vaativat sairausasiat hoidetaan terveyskeskuksessa. Nuorisoasteen lukiokoulutuksessa poikien 2. vuoden lääkärintarkastus tapahtuu kutsuntojen ennakkotarkastuksessa.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen vuosiluokilla 1,5, ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet koulussa

Perusopetuksen laajat terveystarkastukset toteutetaan 1., 5. ja 8. luokilla. Terveydenhoitaja toimittaa huoltajille terveystarkastukseen liittyvät lomakkeet. Lomakkeet palautetaan allekirjoitettuna koululle. Huoltajan suostumuksella opettaja täydentää lomakkeisiin oman osion.

Opiskeluhuollon henkilöstön määrä ja yksikkökohtainen tarve on kartoitettu yksiköittäin. Alla taulukko asiaan liittyen.

Opiskeluhuollon henkilöstön tarve					Opiskeluhuollon henkilöstön toteuma			
henkilötyövuosittain					henkilötyövuosittain			
Koulu	th	kur	ps	lääk	th	kur	ps	lääk
Yläkoulu	1,0	1,0	0,5	x	0,7	0,7	0,1	x
Hyttikallio	1,0	1,0	0,2	x	0,7	0,7	0,1	x
Mäkirinne	0,7	0,7	0,2	x	0,7	0,7	0,1	x
Humaloja	0,2	0,3	0,1	x	0,1	0,1	0,05	x
Mieluskylä	0,2	0,3	0,1	x	0,1	0,1	0,05	x
Vattukylä	0,2	0,3	0,1	x	0,1	0,1	0,05	x
Lukio	1,0	0,8	0,5	x	1,0	0,8	0,1	x

Taulukko 1. Arvio Haapaveden opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista.

3. Yhteisöllinen opiskeluhoito

3.1. Yleistä yhteisöllisestä opiskeluhoitosta

Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllisen opiskeluhoiton edistäminen kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville osana heidän päivittäistä toimintaansa. Yhteisöllisen opiskelijahuollon painopiste on ennaltaehkäisevässä toiminnassa.

Kouluyhteisön hyvinvointia, terveellisyyttä ja viihtyisyyttä on lisätty yhteistyössä koulujen oppilaskuntien ja vanhempainseurakuntien kanssa. Oppilaiden ja huoltajien toiveet on huomioitu mm. sisä- ja ulkotilojen viihtyvyyden parantamisessa sekä oppituntien ulkopuolisen toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Yhteishengen kasvattamiseksi on kouluissa toteutettu erilaisia oppilaiden, opiskelijoiden ja opettajien ideoimia tapahtumia. Oppilaskunnan hallitukselle järjestetään tarvittaessa koulutusta toiminnan järjestämiseen. Päivitetyt kriisi- ja turvallisuussuunnitelmat sekä tasa-arvosuunnitelma tukevat osaltaan kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Haapaveden kaupungin koulut tekevät yhteistyötä nuorisotoimen kanssa mm. erilaisten tapahtumien järjestämisessä ja nuorisovaaleissa. Seurakunnan kanssa toteutetaan yhteistyötä erilaisten tapahtumien järjestämisessä. Lisäksi kaupungin koulunuorisotyöntekijä on nuorten tavoitettavissa koululla säännöllisesti. Yhteistyötä tehdään satunnaisesti myös poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Sivistysjohtaja on mukana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmässä sekä kaupungin Perhekeskustyöryhmässä. Molempien ryhmien tehtävänä on seurata ja kehittää Haapaveden lasten ja nuorten hyvinvointia. Työryhmän toimintaan kuuluu myös nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Yksi tärkeä työkalu oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin seurannassa on kouluterveyskysely, jonka tuloksia käsitellään em. työryhmissä sekä myös koulun tasolla ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin kyselyn tulosten seurauksena.

3.2. Kuntakohtainen opiskeluhoiton ohjausryhmä

Haapaveden kaupungin kunnallinen opiskeluhoiton ohjausryhmä on sivistysjohtajan johtamana toimiva Perhekeskustyöryhmä.

Opiskeluhoiton kuntakohtaisen ohjausryhmän kokoonpano on seuraava:

Sivistysjohtaja, pj
 Hyvinvointijohtaja
 Päiväkodinjohtajat
 Yläkoulun, lukion ja keskustan alakoulujen rehtorit
 Liikunta- ja nuorisotoimen edustajat
 Järjestöjen edustajat (4H, MLL ym.)
 Seurakunnan edustaja
 Poliisi
 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen edustajat

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa eri kouluasteiden opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmä voi määrittää paikallisia painopistealueita vuosittain hyödyntäen eri kouluasteilta kerättyä arviointitietoa ja kouluterveyskyselyiden tuloksia. Ohjausryhmä toimii myös paikallisten tietojen kerääjänä alueelliselle perhekeskustyöryhmälle. Ohjausryhmä seuraa myös asetettujen painopistealueiden toteutumista eri kouluasteilla.

3.3. Koulujen yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät

Yhteisöllinen opiskeluhoito kuuluu kaikille koulussa työskenteleville. Kaikissa kouluissa tulee olla yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä. Yhteisöllistä opiskelijahuoltoa yksikötasolla koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä, jonka johdossa on rehtori. Tähän monialaiseen yhteisölliseen opiskeluhoitoryhmään kuuluvat rehtorin lisäksi koulun koosta riippuen terveydenhoitaja, koululääkäri, kuraattori, psykologi, erityisopettaja, oppilaanohjaaja sekä opetushenkilöstön, oppilaiden ja huoltajien edustajat. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä vastaa opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista kunkin koulun omalla tasolla. Sen keskeinen tehtävä on kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskelijahuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmä tekee tarvittaessa esityksiä kuntakohtaiselle opiskeluhuollon ohjausryhmälle ja esimerkiksi kasvatus- ja koulutuslautakunnalle. Ryhmän kokouksista tehdään muistio.

Koulun yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Koulukohtaiset opiskeluhoitoryhmät määrittelevät lukuvuosittain omat painopistealueet ja tavoitteet yhteisölliseen opiskeluhoitoon, jotka voivat nousta esille myös opetuksen järjestäjän kuntakohtaisesta opiskeluhoitoryhmästä.

Yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetus-, koulu- ja lukioyhteisön sekä lapsi-, oppilas- ja opiskelijaryhmien hyvinvointia. Kaikki esiopetusyksiköissä, kouluissa ja lukiossa toimivat työntekijät ovat velvoitettuja toteuttamaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa, ja heidän on päivittäisissä toiminnoissaan edistettävä lasten, oppilaiden ja esiopetusyksikön, koulujen hyvinvointia sekä kotien ja esiopetusyksikön ja koulujen välistä yhteistyötä. Esiopetuksen ja koulujen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetus- ja kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko esiopetus-, koulu- ja lukioyhteisöä tukevana opiskeluhoitona. Tavoitteena on hyvinvoiva yhteisö, joka tukee ja edistää jokaisen lapsen, oppilaan ja opiskelijan oppimista, mielenterveyttä ja hyvinvointia, ehkäisee syrjäytymistä, pulmia sekä ennakoi mahdollisia riskejä.

Esiopetus ja koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa esiopetusyksikön, koulun ja lukion opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Suunnittelun pohjana käytetään mm. laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja, kouluterveyskyselyjä, koulun ja lukion terveydellisten olojen tarkastusten tuloksia, sekä mahdollisia asiakaskyselyjä. Esiopetuksen osalta painotus on lasten haastatteluissa ja huoltajakyselyissä.

Lisäksi yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluu fyysiseen oppimisympäristöön, arjen työrytmiin, työkuormitukseen, lepoon ja virkistykseen sekä työergonomiaan kuuluva ohjaus ja seuranta. Opiskeluhooltoryhmässä keskustellaan luokan/ryhmän asioista yleisellä tasolla, esim. pohtimalla ja tekemällä monialaista suunnitelmaa siitä, miten tukea luokan/ryhmän työrauhaa ja ryhmäytymistä.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon ensisijaisia toimintatapoja ovat:

- lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta tukevat toimintatavat
- myönteistä vuorovaikutusta ja tunneilmastoa tukevat keinot
- ongelmia ehkäisevät keinot
- myönteisen ryhmädynamiikan tukeminen hyvän ryhmä- ja luokkahengen edistämiseksi
- varhainen puuttuminen ryhmien toiminnan kielteisiin piirteisiin

Yhteisöllisyyteen vaikutetaan toimintatavoilla, joilla uudet lapset, oppilaat ja opiskelijat otetaan vastaan yhteisöön ja joilla tuetaan heidän siirtymistään esiopetuksesta kouluun, luokka-asteelta toiselle tai oppilaitoksesta toiseen.

Turvallisuuteen liittyvien riskien ennakointi ja toimintamallien suunnittelu ovat luonteeltaan yhteisöllistä toimintaa, jota kehitetään yhdessä kaikkien yhteisön jäsenten kanssa. Turvallisuuteen liittyviä toimintamalleja on tarpeen harjoitella yhdessä, esimerkkinä poistumisharjoitukset ja sisääntuloharjoitukset. Esiopetus-, koulu- ja oppilaitosympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta seurataan ja arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa.

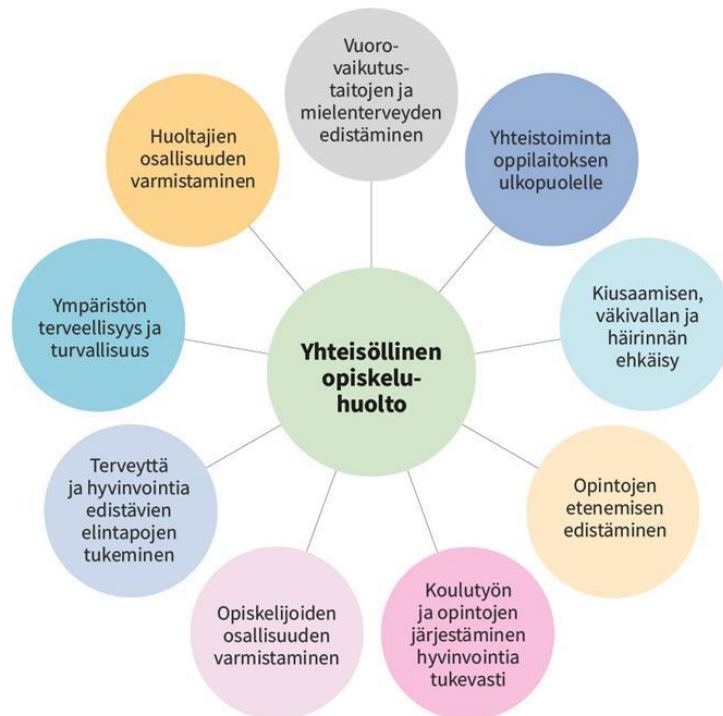
Kouluissa oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia tukevat mahdollisuus vaikuttaa kouluruokailuun ja välituntien suunnitteluun. Välituntitoimintaa kehittämällä voidaan lisätä oppilaiden fyysistä aktiivisuutta. Esimerkkinä välituntitoiminnan kehittämisestä on mm. ohjattu välituntitoiminta. Hyvinvointia edistävä opiskeluympäristö mahdollistaa terveellisten valintojen tekemisen ja tukee terveyttä edistäviä elintapoja.

Yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluu myös yhteistoiminnan vahvistaminen kodin ja esiopetusyksikön sekä koulu- lukioyhteisön kesken. Huoltajien osallisuutta lisäävät osallistuminen esiopetusyksikön, koulun ja lukion toimintoihin sekä mahdollisuus vanhempaintoimikuntien kautta vaikuttaa päätöksentekoon.

Yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluu myös yhteistyö esiopetusyksikön, koulun lukion ulkopuolisten tahojen, kuten nuorisotyön, seurakunnan, poliisin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Esimerkkejä yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamismalleista ovat:

- sosiaalisten taitojen oppimista ja ryhmäytymistä tukevat toimintatavat ja varhaisen tuen järjestäminen ryhmissä, esim. sosiaalisten taitojen ryhmät, ryhmäharjoitusmenetelmät aggressiivisesti ja vetäytyvästi käyttäytyville nuorille, tupakasta vieroittamisen ryhmät, syömishäiriöisten ja lievästi masentuneiden nuorten tukiryhmät
- vertaistoiminta, esim. kummiluokka-, tukioppilas- ja välituntivastaavatoiminta
- uusien lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden tutustumispäivät
- kiusaamisen vastaiset ohjelmat
- hankkeet oppilaiden ja opiskelijoiden mielenterveyden edistämiseksi

KUVA 2: Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön sisältöalueita, THL

3.4. Poissaolojen ennaltaehkäisy, seuranta ja poissaoloihin puuttuminen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

Poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään sekä perusopetuksen että lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa. Poissaolot vaikuttavat välittömästi oppimiseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Poissaoloilla on taipumus muuttua ratkaisumalliksi oppilaalle tai opiskelijalle, ja lyhytkin poissaolojakso lisää syrjäytymisen riskiä. Ilmiö on erittäin monisäikeinen ja sen ratkaiseminen menestyksekkäästi edellyttää aikuisilta yhteistyötä ja tietoa. Poissaoloilla on yhteys syrjäytymiseen ja mielenterveysongelmiin myös myöhemmin elämässä.

Haapaveden kouluissa ja lukiossa poissaoloihin puuttumisen painopiste on koululäsnäolon tukemisessa, varhaisessa puuttumisessa sekä oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistamisessa. Koulun ja lukion henkilöstö on tärkeä perehdyttää ja huoltajia tiedottaa ennaltaehkäisevistä ja puuttumiseen liittyvistä toimintatavoista.

Poissaolojen ehkäisyssä tavoitteena on vahvistaa koulun ja lukion toimintakulttuuria, jolla edistetään oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, osallisuutta sekä kouluun ja oppilaitokseen kiinnittymistä tukevia ratkaisuja. Ennaltaehkäisevää toimintaa ovat: luokkien ryhmäytyminen, kaveri- ja tunnetaitojen opettaminen, kavereiden etsiminen yksinäisille lapsille ja nuorille, tuki oppimiseen ja tukea vanhemmille, jos on huolta lapsen tai nuoren koulumotivaatiosta tai koulunkäynnistä.

Poissaolojen seurannassa ja niihin puuttumisessa tärkeimmät asiat ovat systemaattinen suunnitelmallinen ja jatkuva poissaolojen seuraaminen, perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja lapsen/nuoren tilanteesta sekä sujuva monialainen yhteistyö eri toimijoiden välillä. Jokaisen opettajan velvollisuus on seurata oppilaidensa poissaoloja ja reagoida niihin varhaisessa vaiheessa. Mitä varhaisemmassa vaiheessa puuttuminen tapahtuu, sitä pienempiä ongelmat yleensä ovat ja sitä tuloksekkaampaa niihin vaikuttaminen on.

Perusopetuksessa oppilaan yllättävä ja selittämätön poissaolo tulee aina selvittää viipymättä, tavoitteena varmistaa oppilaan olinpaikka ja turvallisuustilanne sekä ovatko oppilaan huoltajat tietoisia lapsen poissaolosta. Kaikki luvattomat poissaolot selvitetään aina huoltajan kanssa, samoin jos huoltajalla on vaikeuksia saada oppilas lähtemään kouluun. Kaikkiin toistuviin poissaoloihin, syystä riippumatta, on puututtava aina kaupungin poissaolomallin mukaisesti. Huomiota on kiinnitettävä etenkin jos poissaolo toistuu aina saman kaavan mukaan (toistuva poissaolo esim. mahakivun, päänsäryn, huolen tai vastaavien syiden vuoksi). Jos oppilaalla on saman viikon aikana useita luvattomia poissaoloja, poissaoloihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Koulun ja kodin välisessä poissaoloihin liittyvässä viestinnässä on tärkeä painottaa kannustavaa ja tukea tarjoavaa lähestymistapaa. On tärkeää, että luokanopettaja tai muut oppilasta opettavat aikuiset ilmoittavat oppilaan luvattomista poissaoloista välittömästi huoltajalle. Kun poissaolot ovat toistuvia tai luvattomia poissaoloja on useampia, on luokanvalvojalla velvollisuus olla yhteydessä kotiin. Koulun on hyvä tarjota tukea poissaolojen aiheuttamiin oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyviin haasteisiin jo varhaisessa vaiheessa. Lisäksi opiskeluhuollon konsultaatiota tulee hyödyntää jo varhaisessa vaiheessa ja myös monialainen asiantuntijaryhmä tai verkostopalaveri muiden oppilasta tukevien toimijoiden kanssa ovat tärkeitä varhaisenkin puuttumisen menetelmiä poissaolojen mahdollisten taustasyiden selvittämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi.

Koulun aikuisten tehtävä on tukea tasapuolisesti jokaista oppilasta tämän kasvussa ja kehityksessä kohti hyvää aikuisuutta. Paljon koulusta poissaoleva lapsi tarvitsee usein koko kouluyhteisön tukea. Hänelle tulee antaa aikaa ja tilaa tulla uudelleen yhteisön jäseneksi, mahdollisuus tulla kuulluksi ja tuntee, että hänestä välitetään. Runsaat poissaolot haittaavat koulutyötä syystä riippumatta.

Luokanopettaja tai -valvoja seuraa oppilaiden poissaoloja Wilma-järjestelmän kautta ja ilmoittaa oppilaalle, mikäli poissaoloja on liikaa. Esi- ja perusopetuksessa huoltajan tulee selvittää poissaolojensa syy luokanopettajalle tai -valvojalle. Luokanopettaja tai -valvoja puuttuu poissaoloihin niiden ylittäessä sovitut rajat (LIITE 3: Poissaoloihin puuttumisen toimintamalli).

Tiettyjen poissaolotuntirajojen täytyessä oppilaan poissaoloihin puututaan toimintamallin mukaisesti.

Haapaveden kaupungin kasvatus- ja koulutuslautakunnan hyväksymä poissaoloihin puuttumisen toimintamalli perusopetuksessa:

<https://dynasty.haapavesi.fi/djulkaisu/kokous/20211147-7-1.PDF>

Lukiokoulutuksessa opettajat ja ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoiden poissaoloja opintojaksoilta ja keskustelevat niistä opiskelijoiden kanssa. Mikäli poissaolot jatkuvat, ja keskustelut eivät tuota tulosta, ollaan yhteydessä huoltajiin (alle 18-vuotiaat) ja opiskelija ohjataan tarvittaessa

opiskeluhuollon palveluihin. Poissaolojen suhteen noudatetaan lukion varhaisen puuttumisen mallia poissaoloihin.

3.5. Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen perusopetuksessa ja lukiossa

Ennaltaehkäisevien toimien tavoitteena on tukea oppilaiden ja opiskelijoiden terveellistä elämää. Päihteiden ja nikotiinituotteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi koulu- ja opiskeluaikana ikäkauden huomioon ottaen usean eri oppiaineen tunneilla ja erityisesti terveystiedon oppimäärässä. Koulut ja lukio voivat myös pyytää ulkopuolisia asiantuntijoita keskustelemaan oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa tupakoinnista ja päihteistä.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksissa ja -tapaamisissa otetaan päihteet puheeksi oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa ikätason mukaisesti. Nuorisopalvelut, hyvinvointialue ja järjestöt järjestävät vuosittain päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn liittyviä tapahtumia ja oppitunteja. Haapaveden kaupungilla on sopimus päihteidenvalistustyöstä EHYT ry:n kanssa.

Tupakkalain 2 § luetellaan lain piiriin kuuluvat tuotteet ja välineet, joiden hallussapitoa, käyttöä ja välittämistä laki säätelee. Tällaisia tuotteita ja välineitä ovat mm. savukkeet, purutupakat, nuuskat ja sähkösavukkeet (nikotiinia sisältävät ja sisältämättömät nesteet) sekä erilaiset poltettavat tupakan vastikkeet. Myös tupakointivälineet ja tupakkajäljitelmät kuuluvat tupakkalain piiriin.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttöön puututaan kaupungin perusopetuksen järjestyssääntöjen mukaisesti (LIITE 4: Peruskoulujen järjestyssäännöt).

3.6. Yhteistyö ja käytänteet koulu- ja oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu- ja lukioyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulujen ja lukion ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen liittyen tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen sekä ympäristöterveydenhuollon kanssa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on koulu- ja oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu- ja lukioyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla koulut ja oppilaitokset kolmen vuoden välein.

Tarkastuksessa hyödynnetään kertynyttä tietoa ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön hyvinvoinnista. Terveystarkastaja tuo tarkastukseen tiedot laajojen terveystarkastusten luokkayhteenvetoista. Tarkastustilaisuuteen osallistuu rehtorin kutsusta yksikön terveydenhoitaja, terveydensuojeluviranomainen, kiinteistön ylläpidosta vastaavan tahon edustus sekä oppilaiden ja opiskelijoiden edustus. Mukaan voidaan kutsua myös huoltajien, henkilöstön, työterveyshuollon sekä työsuojelun edustajat. Tarkastuksen jatkotoimille sovitaan vastuutahot ja aikataulut.

Koulujen ja lukion opiskeluhooltoryhmien vastuulle kuuluvat erityisesti koulu- ja lukioyhteisön hyvinvointiin liittyvät jatkotoimet. Jatkotoimien etenemistä seurataan kouluissa ja lukiossa vuosittain osana yhteisöllisen opiskeluhoollon seurantaan opiskeluhooltoryhmässä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto varmistavat seurannan toteuttamisen sovitun aikataulun mukaisesti. Tarkastuksen ja seurannan tiedot, löydökset ja sovitut toimet dokumentoidaan tähän tarkoitukseen

laadituille lomakkeille, jotka jaetaan kaikille toimijoille. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto huolehtii asiakirjojen arkistoinnista.

4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

4.1. Yleistä yksilökohtaisesta opiskeluhoollasta

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskelijahuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa. Yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseen liittyvien asioiden käsittelemistä varten kootaan tapauskohtaisesti monialainen asiantuntijaryhmä.

Asiantuntijaryhmän koollekutsujana voi toimia opettaja tai muu opiskeluhoollon työntekijä. Yksittäisen oppilaan asian käsittelyyn ja ryhmän kokoonpanoon on saatava suostumus oppilaalta tai mikäli oppilaalla ei ole ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi edellytyksiä arvioida itse asian merkitystä, huoltajalta. Oppilas tai huoltaja voi myös itse esittää tarpeellisia henkilöitä kutsuttavaksi asiantuntijaryhmään. Tällaisia voivat olla erilaiset opiskelijahuollon yhteistyötahot sekä opiskelijan läheiset. Oppilaan / huoltajan suostumus asian käsittelyyn ja ryhmän kokoonpanoon kirjataan Wilman muistio -lomakkeelle

Oppilaan omat toivomukset on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksiensa mukaisesti. Alaikäisellä ja vajaavaltaisella on oikeus kieltää huoltajaa tai muuta laillista edustajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja painavasta syystä, jos se ei ole selvästi vastoin hänen etuaan. Arvion edun vastaisuudesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhoollon palveluja.

Monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenillä on oikeus pyytää neuvoa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Konsultaatiota pyytävä saa ilmaista salassa pidettäviä tietoja. Tietoja, jotka ovat välttämättömiä virka-aputehtävän, toimeksiannon tai omaan lukuun muutoin suoritettavan tehtävän suorittamiseksi, saa antaa. Muitakin tietoja saa antaa, jos niiden poistaminen suuren määrän tai verrattavan syyn vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista. Annettujen tietojen salassapidosta ja suojaamisesta on varmistuttava asianmukaisesti.

Mikäli oppilaalta evätään opetukseen osallistuminen tai häneen kohdistetaan muita kurinpitotoimia, järjestetään hänelle mahdollisuus keskustella kuraattorin kanssa.

Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluista vastaa hyvinvointialue Pohde. Hyvinvointialue tiedottaa sairaanhoitopalvelujen järjestämisestä ja niihin hakeutumisesta.

4.2. Lapsen, oppilaan tai opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin

Jokaisella koulun työntekijällä on oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16§:n mukaan mahdollisuus ja velvollisuus oppilaan psyykkisten, sosiaalisten tai opiskeluvaikeuksien puheeksi ottamiseen. Jos

opettaja tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi oppilaan tarvitsevan opiskeluhuollon palveluita, on hänen viipymättä otettava yhteyttä kouluterveydenhoitajaan, kuraattoriin tai koulupsykologiin ja annettava hänelle tarpeelliset oppilasta koskevat tiedot. Yhteydenoton opettaja / opiskeluhuollon henkilö tekee yhdessä oppilaan kanssa. Ellei yhteydenottoa ole mahdollista tehdä yhdessä, on oppilaalle ja huoltajalle annettava tieto yhteydenotosta ja annettava mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä seitsemän työpäivän kuluessa. Myös muu kuin edellä mainittu henkilö, joka ammatillisessa tehtävässään on saanut tietää oppilaan tuen tarpeesta, voi salassapitosäännösten estämättä ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan, kuraattoriin tai koulupsykologiin.

Oppilas tai hänen huoltajansa voi ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa keneen hyvänsä koulun henkilökuntaan kuuluvaan henkilöön. Mieluiten kuitenkin ensin oppilaan luokanopettajaan / -valvojaan tai rehtoriin. Tämä ohjaa asian eteenpäin niille henkilöille, jotka parhaiten voivat edistää oppilaan ongelman selvittämistä.

Erilaisissa ongelmissa auttavat parhaiten seuraavat toimijat:

- a) oppimisen ongelmat: erityisopettaja, opinto-ohjaaja
- b) terveysongelma: kouluterveydenhoitaja, lääkäri
- c) psyykkinen ongelma: kuraattori, psykiatrinen sairaanhoitaja, koulupsykologi
- d) sosiaalinen ongelma: kuraattori, koulunuorisotyöntekijä, sosiaalitoimi

Kuraattorin ja opinto-ohjaajan luo voi mennä ilman ajanvarausta. Koulupsykologille, kouluterveydenhoitajalle ja lääkäriin pääsee kiireellisessä tapauksessa saman päivän aikana ja vähemmän kiireellisissä tapauksissa ajanvarauksen kautta seitsemän päivän sisällä havaitusta tarpeesta. Muut toimijat ottavat vastaan ajanvarauksella.

Opiskelijat voivat joskus huomata ongelmia toisen opiskelijan elämäntilanteessa. Kysymyksessä voi olla huolestuneisuus vaikkapa runsaista poissaoloista, laihtumisesta, epäsäännöllisestä elämänrytmistä, opiskelijan kertomista jutuista tms. Opiskelijoita kehoitetaan ilmaisemaan huolensa lähimmälle koulun aikuiselle.

Lapselle, oppilaalle tai opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun hän on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus on järjestettävä myös huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Arvion tuen tarpeesta ja kiireellisyydestä tekee asianomainen kuraattori tai psykologi yhteistyössä lapsen, oppilaan, opiskelijan ja/tai huoltajan kanssa. Määräajat eivät koske psykologien tutkimuksia. Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella lapsella, oppilaalla tai opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa lapsi, oppilas tai opiskelija on ohjattava

saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Oppilaalle ja opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Samoin on varmistettava mahdollisuus saada yhteys terveydenhoitajaan saman päivän aikana. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä tarpeelliseksi todettuun hoitoon pääsy on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b pykälissä säädetyn mukaisesti.

Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilas tai opiskelija tarvitsee kuraattori- tai psykologipalveluja, on työntekijän otettava viipymättä yhteyttä koulukuraattoriin tai psykologiin ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Oppilaan tai opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta, jollei laissa toisin säädetä. Luottamuksellisen yhteistyön rakentamiseksi on hyvä toimia kaupungin varhaisen avoimen yhteistyön mukaisesti: työntekijä keskustelee huolista oppilaan tai opiskelijan ja huoltajan kanssa jo varhaisessa vaiheessa ja sopii tarvittaessa yhteydenotosta koulukuraattoriin. Yksikön työntekijällä tai muulla sivullisella ammatillisessa tehtävässä toimivalla on myös mahdollisuus konsultoida psykologia oppilaan tai opiskelijan asioista nimettömästi.

Esiopetuksessa yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu huoltajan suostumukseen. Lapsen osallisuus ja toivomukset otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti

4.3. Oppilaan/opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Oppilaan terveydentilan muutoksista koulupäivän aikana ilmoitetaan huoltajille. Oppilas voidaan tarvittaessa ohjata kouluterveydenhoitajan luokse tai terveydenhuollon päivystykseen. Opetushenkilöstöllä ei ole oikeutta lääkittää opiskelijoita sairaustapauksissa.

Koulun henkilökunta voi tarvittaessa olla yhteydessä oppilaan huoltajiin, jos heillä herää huoli oppilaan terveydentilasta.

Opettajilla ja tarvittaessa koulunkäynninohjaajilla tulee olla tieto sellaisista pitkäaikaissairauksista ja allergioista, jotka vaativat lääkehoitoa koulupäivän aikana. Huoltajat ovat velvollisia tiedottamaan ja ohjeistamaan koulua kirjallisesti sairauden hoidosta. Jos oppilaalle tehdään hoitosuunnitelma, niin huoltajien lisäksi palaveriin kutsutaan tarvittaessa asiantuntijoita. Vanhempien tehtävänä on tarvittaessa antaa tietoa lapsensa sairaudesta ja sen hoidosta opettajalle. Tarvittaessa oppilaalle laaditaan lääkehoitosuunnitelma yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opetushenkilöstön ja tarvittaessa oppilasta hoitavan terveydenhuollon henkilökunnan kanssa. Jokaisella esiopetus- ja kouluyksiköllä tulee olla käytössä lääkehoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjäkohtainen lääkehoitosuunnitelma on nähtävillä tämän dokumentin liitteissä (LIITE 7: Haapaveden kaupungin kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisten toimintojen järjestäjäkohtainen lääkehoitosuunnitelma).

Ruokavalioista tehdään oppilaille kysely lukuvuoden alussa. Oppilaan tulee ilmoittaa kirjallisesti mahdollisista ruokavaliomuutoksista lukuvuoden aikana.

4.4. Yksilökohtainen moniammatillinen opiskeluhoitoryhmä

Yksittäistä lasta, oppilasta tai opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskelijahuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi opiskeluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Asiantuntijaryhmässä ei käsitellä opiskelun järjestämiseen liittyviä asioita, kuten opiskelun tuen järjestämistä, työrauhan ylläpitämistä tai kurinpidollisia asioita. Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen lapsen, oppilaan, opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Asiantuntijaryhmän monialaisuus ja tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen.

Lukiokoulutuksessa asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Suostumus pyydetään aina kirjallisena. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoa perusopetuksessa huoltajan ja lukio-opetuksessa opiskelijan suostumuksella se oppilaitoksen tai opiskelijahuollon työntekijä, jolla on herännyt huoli opiskelijan asiassa ja, jonka työtehtäviin asian selvittäminen kuuluu. Oppilaitoksen tai opiskelijahuollon työntekijä suosittelee asiantuntijaryhmän jäseniä tilannekohtaisesti oman arvionsa perusteella esim. terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, rehtori, opettaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto on huoltajalle ja opiskelijalle vapaaehtoista palvelua ja sitä toteutetaan yhteistyössä heidän kanssaan. Opiskelijan toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että opiskelija voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhooltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä tietoja huoltajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion edun toteutumisesta tekee psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja tai lääkäri.

Monialaisesta yksilökohtaisesta tapaamisesta laaditaan opiskeluhooltokertomus. Opiskeluhooltokertomukseen kirjataan tiedot, jotka kuvaavat yksittäisen lapsen, oppilaan opiskeluhoollon tarvetta sekä suunniteltuja ja toteutettuja opiskeluhoollon toimenpiteitä.

Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, jonka on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät oppilasta/opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhooltokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä.

Yksilökohtainen opiskeluhooltokertomus laaditaan lomakepohjalle. Täytetyt lomakkeet arkistoidaan esiopetusyksikössä, koulussa salassa pidettävien asiakirjojen hallintakäytännön mukaisesti. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhooltotyön

säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti opiskeluhuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Opetuksen järjestäjä ylläpitää rekisterinpitäjänä monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisteriä (opiskeluhuoltorekisteri). Rekisteriin tallennetaan koulun toteuttamassa monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa laadittavat opiskeluhoitokertomukset sekä muut siihen liittyvissä tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta ja oppilasta koskevat asiakirjat. Esiopetus- ja koulukohtaisen opiskeluhuollon rekisteristä vastaa päiväkodin johtaja tai rehtori. He määrittelevät tapauskohtaisesti käyttöoikeudet rekisteriin tallennettaviin tietoihin.

Asiantuntijaryhmän jäsenillä on oikeus pyytää neuvoa lapsen ja oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille tässä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja. Asiantuntijaryhmän jäsenet eivät saa käyttää asiantuntijaryhmän jäsenenä saamiaan salassa pidettäviä tietoja muuhun kuin opiskeluhooltoon liittyvään tehtävään.

4.5. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Joskus salassa pidettävän tiedon luovuttaminen on välttämätöntä, jotta koulu pystyy huolehtimaan opiskeluympäristön turvallisuudesta tai jotta oppilaalle voidaan järjestää hänen tarvitsemansa yksilökohtainen opiskeluhoito. Perusopetuksessa oppilaan yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön osallistuvilla on salassapidon estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksesta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhollostsa vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Oikeus tiedonsaantiin mahdollistaa rajatusti myös opiskeluhuollon tehtäviä hoitavien keskinäisen oppilaan nimellä tapahtuvan ennakollisen konsultoinnin.

Lukiossa rehtorille voidaan salassapitosäännösten estämättä antaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevat ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömät tiedot opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi. Lisäksi opiskelijaterveydenhuollosta vastaaville henkilöille voidaan vastaavasti antaa tietoja opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja ohjaamiseksi tarvittaviin tukitoimiin. Jos alle 18-vuotias perusopetuksen oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän perusopetuslain, lukiolain tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Tietojen luovuttaminen opiskeluhuollon rekistereistä uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle edellyttää oppilaan tai tämän huoltajan suostumuksen. Arvion salassa pidettävän tiedon antamisesta tekee se, jonka hallussa tieto on. Perusopetuksen järjestämisen kannalta välttämättömänä tietona voidaan pitää esimerkiksi sellaista tietoa oppilaan terveydentilasta, jolla

voi olla vaikutusta oppilaan omaan tai toisten turvallisuuteen. Se, onko tieto oppilaaseen kohdistuneesta kiusaamisesta tai tieto siitä, että oppilas kiusaa muita opetuksen järjestämisen näkökulmasta välttämätön, edellyttää tapauskohtaista harkintaa. Suuri osa kiusaamisesta tapahtuu välitunneilla ja välituntivalvonnasta vastaavalla opettajalla on hyvä olla tieto kiusaamisesta, jotta hän voi huolehtia välituntitilanteen turvallisuudesta. Kiusaamista koskeva tieto voi olla välttämätön myös tilanteessa, jossa oppilas siirtyy toiseen kouluun. Tällöin tiedonsiirtoon on lähtökohtaisesti hyvä saada huoltajan suostumus.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän on tehtäviä hoitaessaan saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömän tiedon antamista poliisille voidaan pitää lähtökohtaisesti velvollisuutena, vaikka asianomaisissa säännöksissä puhutaan oikeudesta tiedon antamiseen. Sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä muun muassa opetuksen tarpeen selvittämiseksi tai opetuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi. Tietoja saa kuitenkin antaa vain, jos tieto on tarpeen lapsen edun tai sosiaalihuollon asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä.

Valtion ja kaupungin viranomainen, julkisoikeudellinen yhteisö ja opetuksen järjestäjä ovat puolestaan velvollisia antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle sen pyynnöstä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten. Perusopetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot varhaiskasvatuksen tai sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta varhaiskasvatuksen, sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Lupa yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon ja opiskeluhohtokertomus Wilmassa

Ennen moniammatillisen yksilökohtaisen opiskeluhoollon asiantuntijaryhmän tapaamista

-pyydä kokoontumiseen lupa huoltajalta tai oppilaalta Wilma-viestillä, jossa kerrot keitä ryhmään kutsutaan (mahdollinen tapa myös lupalomakkeen allekirjoitus)

-Avaa Wilmassa lomake: – Oppilas – Muistiot -lisää uusi -lupa yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon ja opiskeluhohtokertomus

-Merkitse lomakkeen ”lupa yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon” -osioon onko lupa saatu huoltajalta vai/ja oppilaalta, päivämäärä ja mistä lupa kirjallisena löytyy (Wilma-viesti/ paperinen lupalomake/ sähköpostiviesti)

Kun moniammatillinen yksilökohtaisen opiskeluhuollon asiantuntijaryhmä kokoontuu

Opiskeluhooltokertomukseen kirjataan:

- moniammatillinen yksilökohtaisen opiskeluhooltotyön käynnistämisen syy
- asian vireillepanija eli huolen havainnut henkilö, joka on ollut aloitteellinen asiantuntijaryhmän kokoamisessa
- tiedot asian käsittelystä asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän virka-asemansa
- opiskelijan tilanteen selvittämisen ja seurannan aikana toteutetut toimenpiteet, esimerkiksi tehdyt lääketieteelliset tai psykologiset tutkimukset tai yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet, myös niiden tulokset tai vaikutukset opiskelijan tilanteeseen
- asiantuntijaryhmän kokouksessa sovitut eteneminen ja toimenpiteet, niiden toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Seuraavissa tapaamisissa jatketaan suoraan edellisen kirjauksen tiedoista ja kirjataan vain se, keitä uudessa tapaamisessa on ollut läsnä ja mitä uutta on tehty ja todettu seurannassa edellisen tapaamisen jälkeen.

Jos opiskeluhooltorekisteristä luovutetaan tietoa sivulliselle, on aina kirjattava mitä tietoja ja kenelle sivulliselle on annettu sekä se, millä perusteella tietojen luovutus on tapahtunut. Kirjallisesta tietopyynnöstä on ilmentävä paitsi pyydetyn tiedon käyttötarkoitus ja perustelu, myös säännös, johon oikeus saada tieto perustuu. Vaihtoehtoisesti siihen on liitettävä opiskelijan tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen laillisen edustajansa suostumus, joka on varminta pyytää kirjallisena.

4.6. Opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan/opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä perusopetuksessa tai lukiossa

Koulun on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittavat opiskeluhooltopalvelut. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Lukion on huolehdittava siitä, että opiskelijalle, jolta opetus on evätty enintään kolmen työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittavat opiskeluhooltopalvelut. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Opiskeluhooltopalveluiden vastaanottaminen on yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämisen mukaisesti aina oppilaalle ja opiskelijalle vapaaehtoista. Myös muilta osin sovelletaan yksilökohtaisen opiskeluhuollon aiemmin kuvattuja käytänteitä: Opettaja huolehtii kurinpito- ja opetuksen epäämisen yhteydessä tiedonkulusta koulun, lukion ja kodin välillä sekä tarvittaessa konsultoi opiskeluhooltoja ja muita tarvittavia tahoja ja/tai kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän.

Kukin koulu ja lukio kuvaa oman käytäntönsä siitä, miten kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen epäämisen yhteydessä toimitaan. Toimintatapa on Haapavedellä sovittu ja sitä noudatetaan yhtenäisesti. Määräaikaisesta erottamisesta päättää Haapaveden kaupungin kasvatus- ja koulutuslautakunta.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen tai opiskelijan koulusta tai lukiosta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulaissa: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tai alle 18-vuotiaan opiskelijan tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen tai opiskelijan koulusta tai lukiosta erottamista koskevaa asiaa opetustoimessa vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

4.7. Koulun kurinpitokeinot

Haapaveden kouluilla on omat järjestyssäännöt (LIITE 4: Peruskoulujen järjestyssäännöt) ja kurinpitosuunnitelma (LIITE 5: Haapaveden kaupungin peruskoulujen kurinpitosuunnitelma). Kurinpitosuunnitelma pohjautuu perusopetuslakiin ja Haapaveden peruskoulujen järjestyssääntöihin.

5. Yhteistyön järjestäminen lasten, oppilaiden ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa/koulussa työskentelevien ja muiden lasten ja oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Kodin ja koulun yhteistyö on tärkeä osa koulun toimintaa ja oppilaan opintojen tukemista. Huoltajille on tiedotettava oppilaan opintojen sujumisesta. Huoltajalla on myös oikeus seurata opetusta. Huoltajalla on alaikäisen oppilaan kohdalla oikeus tulla kuulluksi ennen kurinpitorangeistuksen antamista oppilaalle ja saada tietoa muista oppilaaseen kohdistetuista kurinpitotoimista (LIITE 5: Haapaveden kaupungin peruskoulujen kurinpitosuunnitelma). Yhteistyötä kotien kanssa päivittäisessä koulutyössä hoitaa oppilaan esiopettaja, luokanopettaja tai -valvoja.

Osalla kouluista toimii vanhempainseminääri. Sen tehtävänä on kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen. Vanhempainseminäärin kautta voidaan vaikuttaa esimerkiksi kouluviihtyvyyteen.

Lapsille, oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhollosta ja esiopetusyksikön/koulun henkilökunta ohjaa lapsia, oppilaita ja/tai heidän huoltajiaan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhollosta palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus opiskeluhollosta, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhollosta ja sen keskeisimmistä käytänteistä, suunnitelmallinen ja säännöllinen tiedottaminen lisää esiopetusyksikön/koulun käytänteiden ja opiskeluhollosta tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista.

Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhollosta. Lisäksi esimerkiksi esiopetusyksikössä ja koululla toimiva taho tai muu vastaava kumppani voidaan kutsua opiskeluhollosta ryhmän vieraaksi sovitusti.

Yksikkökohtaiset tarkennukset opiskeluhoitosuunnitelman toimeenpanossa toteutetaan jokaisessa yksikössä. Yksiköissä laajennettuun opiskeluhoitoryhmään kutsutaan oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien edustus. Lisäksi yksiköissä voidaan hyödyntää oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta erilaisilla kyselyillä, vanhempainilloissa ja muissa koulun tapahtumissa. Yksiköissä tehdään moniammatillista yhteistyötä erilaisten verkostojen kanssa. Yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa tehdään yhteistyötä yksittäisen oppilaan ja opiskelijan tarvitsemien tukitahojen kanssa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma on opetuksen järjestäjäkohtaisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman liite. Opiskeluhoitosuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa samanaikaisesti lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kanssa.

Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitolaisten toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoitossa keskeistä.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaisesta opiskeluhoitolaisten yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa opiskeluhoitolaisten kuntakohtainen ohjausryhmä (Perhekeskustyöryhmä) ja kunkin koulun omat yleiset opiskeluhoitoryhmät.

Opiskeluhoitosuunnitelman toteutuksesta kerätään vuosittain palautetta opiskeluhoitolaisten ohjausryhmälle. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhoitolaisten kokonaisuuden omavalvonnan toteuttamisesta.

Koulun ja esiopetuksen henkilökunta perehdytetään kuntakohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan opettajainkokouksissa ja tärkeimmät osiot opiskeluhoitosuunnitelmasta kuvataan myös opettajan oppaassa sekä koulun Wilmassa. Opiskelijoille ja huoltajille tiedotetaan suunnitelman sisällöstä Wilman kautta ja vanhempainilloissa.

Yhteistyö hyvinvointialueen lastensuojelun kanssa

Koulu ja esiopetus tekee yhteistyötä hyvinvointialueen lastensuojelun kanssa. Yhteistyötä voi olla esim. yksittäisen oppilaan opiskeluhoitolaisten palaverit, kun oppilaalla on jo lastensuojelun asiakkuus.

Kun herää epäily oppilaan hyvinvoinnista, tiedotetaan asiasta kuraattoria tai rehtoria. Lastensuojeluilmoituksen tekee henkilö, jolla herää huoli oppilaan hyvinvoinnista. Lastensuojelulaki velvoittaa opettajaa tekemään lastensuojeluilmoituksen silloin kun epäily lastensuojelutarpeesta herää. Jos lastensuojeluilmoituksen tekijänä on viranomainen, on oppilaan perheellä oikeus saada tietää lastensuojeluilmoituksen tekijä. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä puhelimella tai kirjallisesti. Epäselvissä tilanteissa otetaan yhteyttä koulukuraattoriin tai sosiaalityöntekijään.

Yhteistyö lastensuojelun kanssa pohjautuu usein lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Lastensuojelulaissa on määritelty ilmoitusvelvollisuus oppilaasta, joka voi huonosti. Lain mukaan lastensuojeluilmoitus on tehtävä silloin, kun nuoren hoidon, huolenpidon, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai nuoren oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelutarpeen selvittämistä. Syitä huolestua oppilaan hyvinvoinnista ovat esimerkiksi:

- oppilaan käyttäytyminen on normaalista poikkeavaa (vetäytyvää, apaattista tai aggressiivista)
- oppilas kertoo häneen kohdistuvasta väkivallasta tai jos oppilaassa havaitaan väkivallan jälkiä
- mielenterveys- tai muut ongelmat vaikuttavat vaarantavasti oppilaan kasvuun ja kehitykseen
- oppilas on päihtynyt tai huumausaineen vaikutuksen alainen

Jos oppilaassa havaitaan väkivallan jälkiä, hänet ohjataan terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen ja tehdään lastensuojeluilmoitus hyvinvointialueelle. Tällöin vastuu asian hoidosta siirtyy hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue huolehtii koulun tiedonsaantioikeudesta koulunkäyntiin liittyvissä asioissa.

Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, jos havaitsee tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on henkilön oman arvion perusteella syytä selvittää. Kaikilla kouluilla työskentelevillä henkilöillä on lakisääteinen velvollisuus tehdä ilmoitus, jos herää huoli lapsen mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta. Ilmoituksen tekee se koulun aikuinen, jolla huoli lapsesta on herännyt, ilmoituksen tekemistä ei voi delegoida esimerkiksi rehtorille tai koulusihteerille.

<https://digitaalinensoitekeskus.pohde.fi/palvelut/lastensuojeluilmoitus/>

Jos on epävarma siitä, tulisiko tietyissä tilanteissa tehdä lastensuojeluilmoitus, voi ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Yhteydenotto sosiaalihuoltoon pyritään tekemään yhteistyössä huoltajan kanssa.

<https://pohde.fi/palvelumme/sosiaalipalvelut/yhteydenotto-sosiaalihuoltoon/>

Yhteistyö muiden yhteistyökumppaneiden kanssa

Yhteistyötä tehdään tarvittaessa poliisin kanssa, esim. virka-apupyynnönä. Poliisin edustaja on mukana myös kaupungin perhekeskustuksen ohjausryhmässä, joka toimii samalla nuorten ohjaus- ja palveluverkostona.

Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa toteutuu oppilaskohtaisissa palavereissa.

Muiden yhteistyökumppaneiden (esim. terapeutit, kuntoutus, arviointi) kanssa osallistutaan tarvittaessa yhteisiin palaveriin.

6. Suunnitelma lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ja kriisisuunnitelma

Suunnitelma oppilaan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattu kriisisuunnitelmiin (LIITE 2: Kriisisuunnitelma). Samassa suunnitelmassa on myös esitetty suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle. Koulukiusaamisen osalta noudatetaan liitteenä olevaa koulukiusaamisen ehkäisyn toimintamallia (LIITE 1: Koulukiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimintamalli). Koulun toimintamallista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.

Häirintää ja kiusaamista seurataan kouluterveyskyselyn ja muiden vastaavien kyselyiden avulla. Näiden pohjalta ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin kriisisuunnitelman mukaisesti.

Koulun ja esiopetuksen henkilökunnalla on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta yksikössä, koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tapahtuma otetaan selvittelyyn mahdollisimman pian kriisisuunnitelman mukaisesti. Oppilaalle järjestetään mahdollisuus saada tukea opiskeluhuollosta (esim. kuraattori, koulunuorisotyöntekijä, terveydenhoitaja, psykologi).

Tarvittaessa otetaan yhteys sosiaalitoimeen ja/tai poliisiin.

7. Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen, seuraaminen ja siitä tiedottaminen

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaisesta opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa opiskeluhoollon kuntakohtainen ohjausryhmä (Perhekeskustyöryhmä) ja kunkin koulun omat opiskeluhooltoryhmät.

Opiskeluhooltosuunnitelman toteutuksesta kerätään vuosittain palautetta opiskeluhoollon ohjausryhmälle. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen opiskeluhooltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteuttamisesta.

Koulun ja esiopetuksen henkilökunta perehdytetään kuntakohtaiseen opiskeluhooltosuunnitelmaan opettajainkokouksissa ja tärkeimmät osiot opiskeluhooltosuunnitelmasta kuvataan myös opettajan oppaassa sekä koulun Wilmassa. Opiskelijoille ja huoltajille tiedotetaan suunnitelman sisällöstä Wilman kautta ja vanhempainilloissa.